

Nr 1105

Av herr **Olsson, Johan**, och herr **Nilsson, Nils**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition nr 53, angående riksinternat-
skolor.*

(Lika lydande med motion nr 1299 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 53 föreslås att riksinternatsskolor inrättas för att skolgången för dels utlandssvenska elever, dels elever som har styrkt behov av miljöbyte eller är från glesbygd skall underlättas. Vi har inga invändningar mot de sålunda föreslagna principerna om riksinternatsskolor.

I propositionen begär regeringen riksdagens godkännande respektive be- myndigande att teckna avtal med fyra skolor om att inrätta dem som riks- internat. Tre ligger i Stockholmsregionen, och till denna region kommer så- lunda att dirigeras en mycket stor del av riksinternatsskolungdomarna. Då förslaget till sina konsekvenser är att jämställa med ett statligt företagande i Storstockholm, som är till förfång för motsvarande aktiviteter på annat håll i landet, synes det nödvändigt att före ett ställningstagande sätta in det i dess lokaliseringpolitiska sammanhang.

Propositionen stöder sig på internatsskoleutredningens förslag som lades fram för fyra år sedan. Varken i direktiven eller betänkandet anfördes några lokaliseringpolitiska synpunkter eller miljösynpunkter, och därför framstår utredningsförslaget efter de senaste årens debatter som föråld- rat. Detta torde vara förklaringen till motsägelserna i regeringens politik.

För att regionalpolitiken skall lyckas krävs att problemen angrips kon- sekvent och allsidigt. I alla lokaliseringsfrågor måste i första rum- met hänsyn tas till verksamheternas egna lägeskrav. Beträffande internat- skolor kan då konstateras att de i motsats till vanliga skolor, som måste ligga i anslutning till befolkningsfördelningen, kan arbeta nästan var som helst. De är basnäringar som drar eleverna till sig, och deras läge kan be- stämmas efter det mänskligt och pedagogiskt lämpliga, detta särskilt som de kan utnyttja lägen som andra verksamheter inte står efter.

Det betyder att de i myndigheternas hand kan utnyttjas som ett utom- ordentligt smidigt och effektivt lokaliseringpolitiskt redskap, och detta utan att ge avkall på skolornas självfallna krav på effektivitet.

I nedanstående tablå visas folkmängdsutvecklingen i kommunerna Täby och Sigtuna, där de aktuella skolorna ligger, samt Gryt och Lungsund i

respektive Södermanlands och Värmlands län, där de äldsta och största landsbygdsinternaten ligger:

Kommun	Folkmängd, i jämna hundratal, år				Procentuell ändring		
	1910	1930	1950	1967	1910 /30	1930 /50	1950 /67
Täby	1 200	4 500	10 300	37 000	275	129	259
Sigtuna	700	900	1 900	3 900	29	100	117
Gryt	1 700	1 800	1 700	1 100	6	— 6	—35
Lungsund	1 800	1 800	1 600	1 000	0	—11	—37

I Täby där Viggbyholmsskolan ligger började en kraftig folkmängdstegring 1907 och i Sigtuna på 1920-talets sista år. Utvecklingen är i dessa kommuner typisk för områden som gränsar till storstäder och undan för undan införlivas med dem. Båda kommunerna är nu snabbt växande delar av det geografiska Stockholm med hård press på utrymmet. Man kan lugnt gå ut ifrån att den kommer att bli större och måste se detta klart i ögonen. Internaten där fyller inte längre internatskoleutredningens första krav att ligga lätt tillgängliga från Stockholm, Göteborg eller Malmö, de ligger inom Storstockholmsområdet, och lägena där är inte längre förstklassiga från internatsynpunkt. Lokaliseringspolitiskt skulle det bästa vara att flytta skolorna till friare lägen och utnyttja deras utrymmen för företag och människor som av olika anledningar måste vara i storstaden.

I Gryt och Lungsund har utvecklingen varit den motsatta. Det är gamla kulturbygder som för inte så länge sedan hade betydligt större folkmängd än Täby och Sigtuna men som nu håller på att avfolkas. Skillnaden emellan de två förortskommunerna med deras explosionsartade folkökning och massbebyggelse och de två glesbygdskommunerna med deras folkminskning och rymliga och ratade byggnadsbestånd är typisk för vad som sker i landet i dessa dagar.

I och för sig är det inte någon olycka att man kan reda sig med mindre folk i jord- och skogsbruket, men det är allvarligt när det blir för få människor kvar för att hävda landet. Man måste då se till att de basnäringar som har förutsättningar att utnyttja landsortslägena också får tillfälle att göra detta. Hit hör internatskolorna. Det har betydande skolmässiga fördelar att lägga dem där. Det är samhällsekonomiskt riktigt och trafikekonomiskt fördelaktigt därför att belastningen på storregionernas kommunikationssystem minskar om man flyttar bort onödiga markanvändningar från dem. Vinsten härav blir ojämförligt mycket större än den förlust som uppkom-

mer av att barns och föräldrars sporadiska resor blir någon eller några timmar längre.

Av de i propositionen föreslagna skolorna är det enbart Grännaskolan som får anses vara tillfredsställande från lokaliseringssynpunkt. I fråga om övriga skolor anser vi att undersökningar bör göras i syfte att få till stånd en sådan förläggning av riksinternatskolorna att lokaliserings- och regionalpolitiska krav tillgodoses.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 53 dels godta de däri föreslagna principerna om riksinternatskolor, dels i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla att i fråga om lokaliseringen av dessa skolor möjligheterna till större regional spridning måtte undersökas.

Stockholm den 14 april 1970

Joh. A. Olsson (cp)

Nils Nilsson (cp)
